

דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח): הלכה שבועית בנושאים אקטואליים

שינויים ותובות לעניין בשר בחלב, שכח והתחיל לאכול חלבי אחרי בשר

- 1. דרכי תשובה (יו"ד סי' פט ס"ק יא).**

"וכן כשהייתי בוייען שאלתי לרופא מומחה מהו תוכן השיניים הללו, ואמר לי במסיח לפי תומו שהוא נעשה ממין אחד המובא מאמריקה שטבעו אינו בולע שום בלוע בתוכו, כי כן יסדו הרופאים לעשותן ממין זה דווקא שהוא מהכרח שאם יהיה בהשיניים איזה בלוע ממאכל יבוא מזה ענין העיפוש להבולע וכשהוא בפיו יצמיח מזה חולאים שונים לגוף. אמנם עכ"ז, הנני מזהיר לכל שואל אותי, דמהראוי לכל ירא שמיים שיהיו לו שיניים של בשר בפני עצמן ושל חלב בפני עצמן, ומכל שכן לפסח שראוי להחמיר לעשות לו חדשים וכן ידעתי מכמה אנשים יראי ה' שזוהרים בזה".
- 2. דרכי תשובה (שם) בראשית דבריו, וכן בשם שו"ת שאילת שלום.**
- 3. בכף החיים (יו"ד סי' פט ס"ק כב), הביא את דברי הדרכי תשובה וכתב עליו, "ומיהו עיין לקמן סי' קה סע' ב דחום שאין היד סולדת בו, לכולי עלמא אינו מפליט ומבליע, ואם כן זה האוכל ודאי שאינו יכול לאכול דבר שהיד סולדת בו מחמת חומו, ואם כן אפילו אם יהיו השיניים מה שיהיו, אין בולעים ואין פולטים מחמת שאין האוכל יד סולדת בו ואם כן לפום דינא די ברחיצה בין בשר לחלב ובין לפסח".**

ועיין עוד בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' קצז) שכתב גם הוא להקל מטעם זה. אלא שצירף שם טעם נוסף והוא שיש אומרים שכל שלא שוהה האיסור במקום לא מבליע- לדוג', טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר וניער את הקדרה מיד הכל מותר (סי' צב סע' ב). אמנם יש להעיר על טעמו, שהדבר נכון רק במקרה ששתה חלב חם, שאז לא שהה החלב בפה, אבל באוכל גבינה קשה חמה, ודאי שוהה החלב בפה ונאסר.
- 4. בספר נשמת אברהם (יו"ד סי' פט סע' ב) הביא בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל, "בדרך כלל רגילים אנשים לאכול ולשתות אוכלין ומשקין גם כשיד האדם סולדת בהם. כמו כן בפלטה העליונה יש חלק שהוא כסף או זה וזה מתכת ולא כזכוכית. גם הרי יש שיש להם כותרות של זהב על השיניים. גם אוכלים בהם גוש שלדעת הרבה פוסקים חשיב ככלי ראשון. אולם עיקר הטעם להיתר הוא, שהחום הטבעי שבתוך הפה מקלקל ומפסיד טעם הבלוע וגם לאחר זמן קצר דינו כאינו בן יומו ולכן לא חשו כלל על הטעם הבלוע שבתוך התותבות".**
- 5. כף החיים (יו"ד סי' פט ס"ק ח).**

"ואם שכח והתחיל לאכול גבינה בתוך השש שעות גומר ואין צריך להפסיק. ואין צריך להתענות על שגגתו כי אין בכך סגנון אכילת איסור, רק גדר. דעת קדושים (סי' פט אות ב) ובמקדש מעט (שם אות ב).
- 6. מאחר ואף הכף החיים עצמו כתב לפני כן (ס"ק ו) להתיר לאכול מעט אם טעה ובירך, ולא כתב שם שיאכל את כל המאכל שבירך עליו.**

ובספר 'הכשרות' (פרק י סע' מג) כתב, "מי שאכל בשרי, ובטרם חלפו שש שעות התחיל לשתות או לאכול בטעות חלבי- יפסיק מיד וידיח את פיו היטב". ובהערה (שם ס"ק קד) כתב, "פשוט, כדרך שאמרו בגמ': וכי מי שאכל שום יחזור ויאכל שום? ואף שבכף החיים יו"ד (פט ח) בשם דעת קדושים, שיגמור ואינו צריך להפסיק, הורני הגר"מ הלבברשטאם שליט"א שאין נוהגים כדבריו".
וכ"ש לשיטת הלבושי מרדכי והשד"ח שאפי' אם בירך לא התירו לאכול מוצרי חלב, וגם המתירים לא אמרו דבריהם אלא משום חשש ברכה לבטלה.

א. שיניים תותבות לעניין בשר בחלב.

- בשבוע שעבר למדנו מה הדין באדם שיש לו סתימות, כתר או גשר בפה, לעניין המתנה בין בשר לחלב. מה הדין בשיניים תותבות?
- ב'דרכי תשובה' כתב, שראוי לכל ירא שמיים שיהיו לו שתי מערכות של שיניים תותבות, אחת לבשר ואחת לחלב.¹
- אולם הכרעת הפוסקים היא שאין לחשוש לכך ומותר לכתחלה לאכול באותם שיניים בשר וחלב. טעמי ההיתר הם כטעמי ההיתר שלמדנו לגבי סתימה, כתר או גשר בשיניים:
- א. החומר ממנו עשויות התותבות אינו בולע.²
- ב. האוכל שמכניסים לפה אינו חם בשיעור 'חום שהיד סולדת בו', ולכן אין בכוחו להבליע טעם בתותבות.³
- ג. החום שבפה מקלקל את הטעם הבלוע, ולכן אפילו בפחות מ-24 שעות נחשב הטעם לטעם פגום. לכן לא חשו כלל לטעם בלוע בפה.⁴

ב. התחיל לאכול חלב בטעות בזמן ההמתנה.

- מה הדין במי שבטעות התחיל לאכול מאכל חלבי אחרי מאכל בשרי בזמן שהיה צריך להמתין? לכאורה, אין כאן כלל שאלה. אלא חייב להפסיק מיד ולנקות את פיו.
- אך, ב'כף החיים' כתב בשם ספר 'דעת קדושים', שלא צריך להפסיק ואותו טועה יכול לסיים את סעודתו. כמו כן, כתב שם, שאם אכל בשוגג לא צריך כפרה מאחר שכשאוכל חלב אחרי בשר אינו אוכל איסור, אלא בר רק על גדר שקבעו חז"ל.⁵
- למעשה- אין להקל כדברי הכף החיים ואם התחיל לאכול חלבי בזמן שהיה עליו להמתין, יפסיק לאכול וינקה את פיו היטב.⁶